

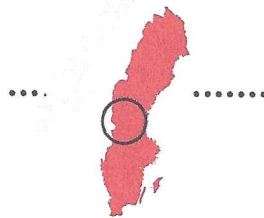

DALARNA

Het hart van Zweden

Dalarna wordt wel de meest Zweedse provincie van Zweden genoemd. Hier komt de dieprode verf voor de stuga's vandaan, worden eeuwenoude tradities zorgvuldig in ere gehouden en komen de meeste bruine beren voor. Hoog tijd dus voor een kennismaking met Zweden in miniatuur, zoals deze provincie ook wel wordt genoemd.

TEKST DOUWE DE VRIES // FOTO'S DOUWE DE VRIES E.A.

De provincie ligt noordelijk van de grote meren Vänern en Vättern. We beginnen onze verkenning van Dalarna in Sägen, dertig kilometer ten zuiden van het stadje Vansbro. Daar hebben de Nederlanders Dick en Edith van Ettinger in 2005 een oud treinstationnetje overgenomen, het startpunt van een fietstraject over een oud spoor, dat dwars door bossen en langs meren loopt. Het stel heeft het stationshalletje zo veel mogelijk intact gelaten: de vergeelde dienstregeling hangt er nog. Wie na twintig kilometer niet meteen wil terugfietsen, kan overnachten in een tipi. Omdat het onderweg begint te regenen, fietsen we terug naar het station, waar we onze camper hebben geparkeerd.

Twintig kilometer naar het westen heeft zich nog een Nederlands stel definitief gevestigd. René Boogaard en Marry van Beek runnen hun camping Tyngsjö Vildmark aan het stille meer Ringsjön. De kortste route ernaartoe leidt via

grindwegen zoals deze in Midden- en Noord-Zweden veel vaker voorkomen. "Dat is echt Zweeds", verklaart Boogaard grinnikend.

Kronkelende gangen

De volgende dag rijden we via Vansbro en Börlange naar Falun, tot de achttiende eeuw na Stockholm de belangrijkste stad van Zweden. Hier ligt de beroemde kopermijn Falu Gruva, sinds 2001 werelderfgoed. In de zeventiende eeuw was de mijn de grootste ter wereld en bracht hij Zweden welvaart.

We maken eerst een wandeling langs oude gebouwen rond de diepe krater die is ontstaan bij een instorting in 1687. Van een gids, met wie we via kronkelende gangen en grotten in de mijn afdalen, horen we dat er toen nauwelijks doden zijn gevallen, omdat de mijnwerkers toevallig deelnamen aan de midzomernachtfeesten. Ze vertelt ook het verhaal van een boerenzoon die spoorloos in de mijn verdween en na

We hebben de *indruk* dat de jongste generatie Olsson prima kan leven van de *paardjes-productie*, die talrijke toeristen trekt

42 jaar werd teruggevonden. Omdat zijn lijk goed was geconserveerd, herkende zijn toenmalige verloofde hem nog...

Piepkleine huisjes

In een van de mijngebouwen bewonderen we het enorme houten wiel van vijftien meter doorsnede, dat ingenieur Polhem maakte om de mijnwerkers naar beneden te takelen en koper omhoog te halen. In het museum gruwen we van het koffertje met messen en zagen van de mijn dokter, waarmee hij amputaties verrichtte. Pal naast de mijn staat de Falu Rödfärg Fabrik, waarin nog steeds de rode verf wordt geproduceerd voor de stuga's, eenvoudige Zweedse huisjes. Om in de sfeer te blijven, maken we een wandeling door de oude mijnwerkerswijken Gamla Herrgården en Elsborg, met uiteraard rood geverfde, soms piepkleine huisjes. Te moeten leven onder de dampen van de mijn moet mensonterend zijn geweest. Wat een tegenstelling met de luxe van Nordic Lugnets Camping bij Falun, waar we overnachten.

kerkstallen, waarin kerkgangers overnachten voor of na een dienst. Ze kwamen met bootjes over het meer naar de kerk. Enkele van die bootjes bestaan nu en op hoogtijdagen wordt die traditie in ere gehouden.

Op het kerkhof staat een metershoog monument van Gustav Vasa, die in 1520 de Deense overheersers met hulp van de bevolking van Dalarna verdreef. Hier ontstond het autonome Zweden, zo staat er te lezen op het monument. De naam Vasa komen we later in Mora aan de noordkant van Siljan weer tegen. Daar is de finish van de Vasaloppet, een negentig meter lange langlauftocht die vergelijkbaar is met de Friese Elfstedentocht. Er is zelfs een modern museum gewijd aan deze beroemde tocht, die tienduizenden deelnemers telt. Dit jaarlijkse evenement begint in het skioord Sälen, niet ver van de Noorse grens en volgt het spoor van Gustav Vasa, die op de vlucht in Sälen de inwoners van Dalarna opriep in opstand te komen tegen de Deense overheersers.

Paardjesproductie

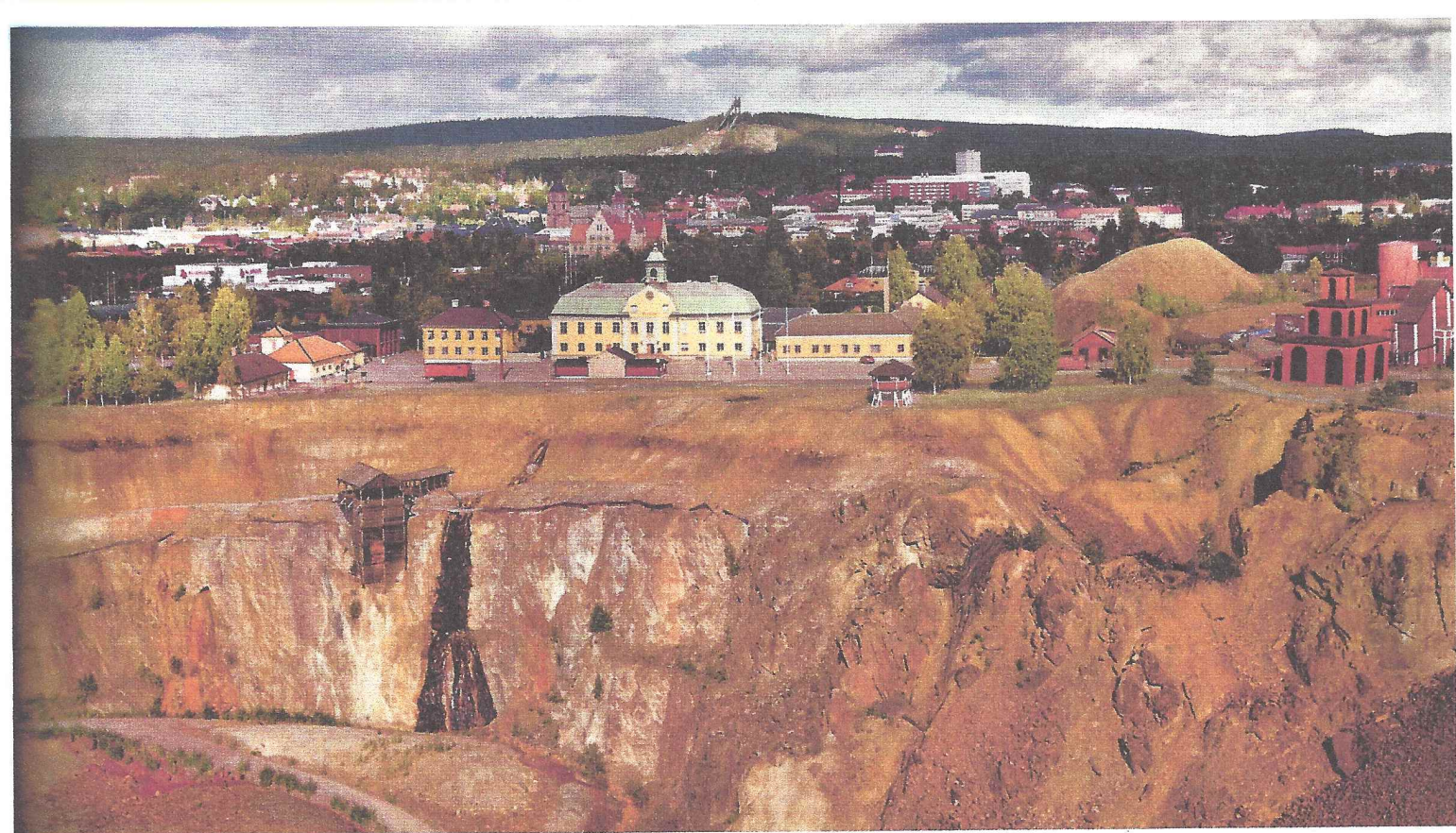
Voordat we overnachten op camping Mora Parken, ervaren we een bezoek aan de paardjesfabriek in Nusnäs als een verplicht nummer. De Dalahäst is een rood beschilderd houten paardje, dat het symbool is van Dalarna en zelfs icoon van Zweden. Het vindt zijn oorsprong bij de bosarbeiders Nils en Janes Olsson, die in 1928 gedurende de lange winteravonden als tijdverdrijf de paardjes begonnen te snijden uit hout. Het werd populair speelgoed: steeds meer mensen wilden er eentje hebben en van het een kwam het ander.

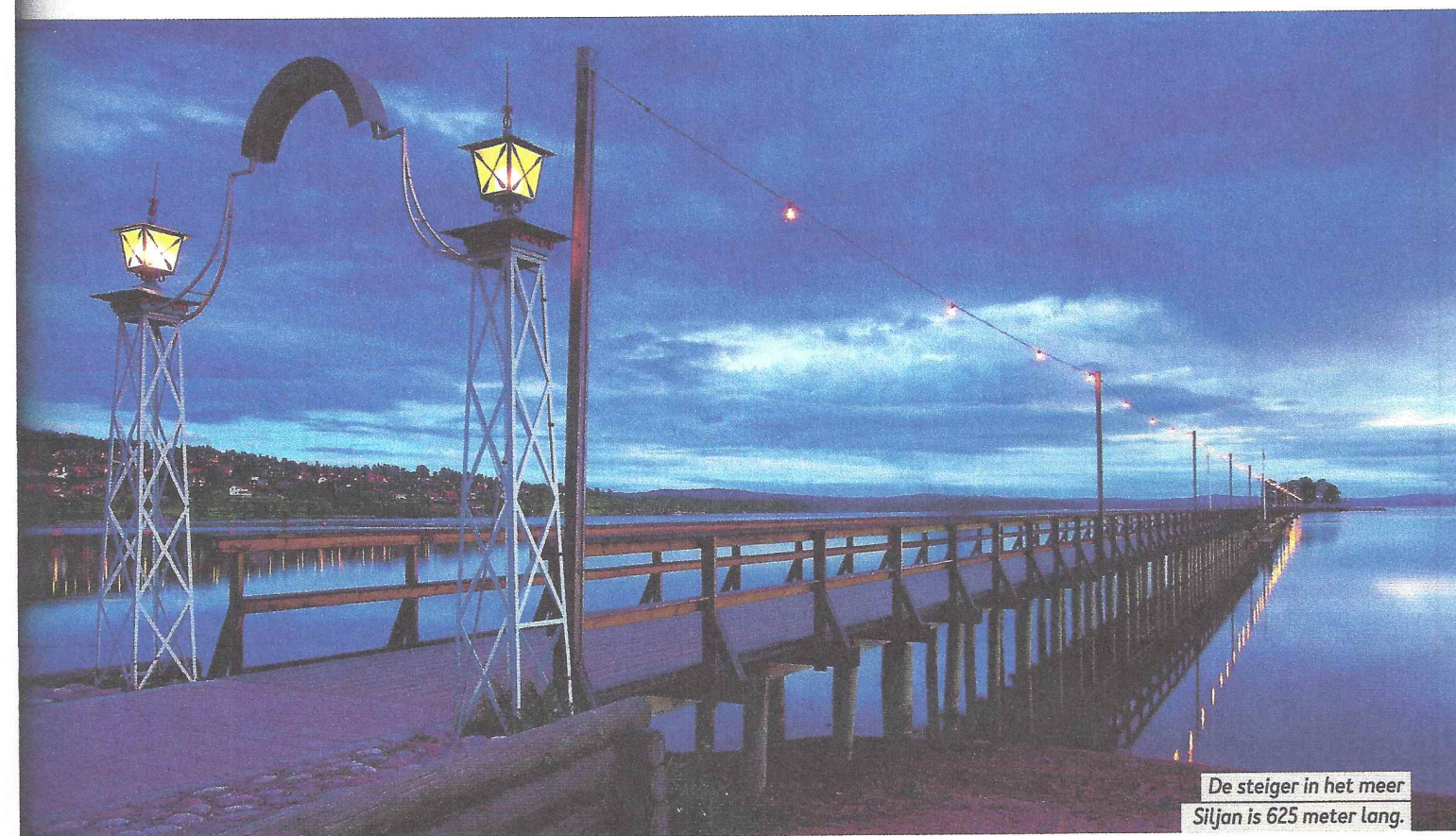
Särna Camping, met uitzicht op het meer.

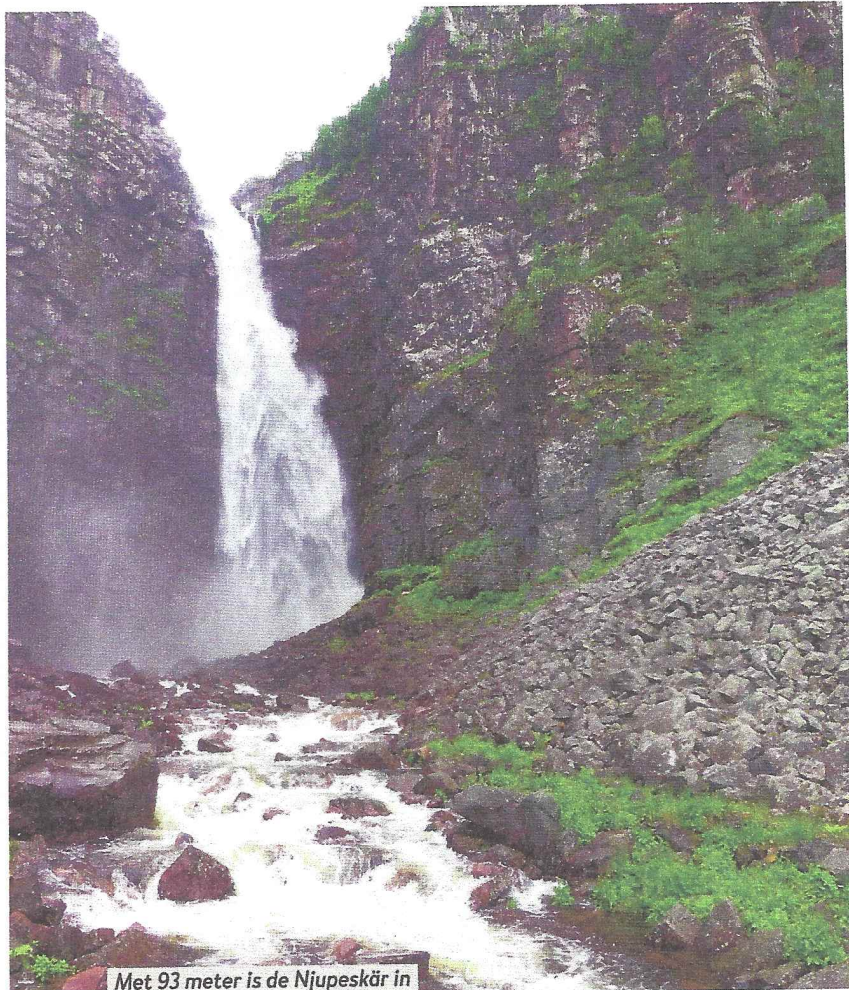
De oude stoomboot Gustaf Wasa onderweg aan een kade.

In het museum *gruven* we van het koffertje met messen en zagen van de *mijndokter*, waarmee hij *amputaties* verrichtte

De steiger in het meer
Siljan is 625 meter lang.

Met 93 meter is de Njupeskar in Fulufället de hoogste waterval van Zweden.

Klaar voor het midzomernachtfeest.

Stoere mannen duwen de meiboom omhoog.

De paardjes worden nog steeds met de hand gemaakt. We hebben de indruk dat de jongste generatie Olsson prima kan leven van de paardjesproductie, die talrijke toeristen trekt.

Verrekijker

Na de paarden wordt het tijd voor de bruine beren, waarvan er nog zo'n achthonderd zouden rondlopen in Zweden. We kiezen de grote Orsa Camping aan het prachtige zandstrand van het meer Orsasjön als vertrekpunt voor een excursie naar Orsa Grönklitt, waar het grootste roofdierenpark van Europa ligt. De beren, tijgers, lynxen, wolven en veelvraten kunnen hier op zo'n 32,5 hectare meter vrij rondlopen. Nou ja, vrij? Er staan wel hoge hekken omheen. Op vaste tijdstippen worden de

dieren gevoerd. Als we op een tribune bij Polar World zitten te wachten en een verzorger de twee ijsberen Ewa en Wilbär roept, laten ze zich niet zien. Een halfuur later duiken ze onverwacht op in een andere vijver. Met de verrekijker ontwaren we later zelfs nog enkele bruine beren. Gelukkig ontdekken we wat meer dieren vanaf enkele uitzichtplatforms.

Berenfamilies

De excursie die we de volgende dag maken met Günther Schmidt van het centrum Björn & Vildmark in het dertig kilometer noordelijker gelegen Kvarnberg, is veel spannender. Het dorpje ligt in de regio Orsa Finnmark, die de grootste berendichtheid van Zweden zou hebben. Schmidt ontvangt ons met lek-

ker appelgebak, dat z'n partner Andrea Friebe heeft gebakken. Voordat we op pad gaan, laat hij een filmpje zien van het wetenschappelijk berenonderzoek waaraan hij meedoet. Zo'n 45 beren zijn na verdooving geïmplant met een zendertje en worden gevolgd. "Als we dat willen, kunnen we deze beren heel dicht benaderen, maar ze zijn schuw en laten zich niet gauw zien. Beren hebben een vijftien maal sterker gehoororgaan dan honden. Vrouwelijke beren vormen een soort familie en mannetjesberen lopen meestal alleen rond en bezoeken verschillende berenfamilies", doceert Schmidt. Voordat we naar berensporen op zoek gaan, laat hij ons tegen muggen beschermende kleding aantrekken. Geen overbodige luxe blijkt al gauw, als hij ons een verlaten berenhol laat zien.

'Vrouwelijke *beren* vormen een soort familie en mannetjesberen lopen meestal *alleen rond* en bezoeken verschillende families'

Voordat we naar het nationaal park Fulufjället rijden, maken we een tussenstop in Särna, waar we vanaf de hooggelegen camping neerkijken op het schilderachtige meer en op de gammelgård, een oud erf met oude huisjes en een schitterend houten kerkje uit 1684. Romantischer kan bijna niet, maar de pret wordt bedorven door een muggenexplosie, geen onbekend fenomeen in Zweden.

Via Idre bereiken we Fulufjället, waarin de hoogste waterval van Zweden ligt, de 93 meter hoge Njupesklär. In het bezoekerscentrum, vanwaar twee wandelpaden naar de waterval leiden, zien we een

Andersson een winkel en een café, van waaruit ze ook toeristische excursies organiseren (zie pagina 64).

Wat een feest

Het is bijna 21 juni, de dag waarop de midzomernachtfeesten beginnen. De dag ervoor parkeren we onze camper op de camping van Peter Lucas en Hilje Blaauw in Yttermalung, ten zuiden van het stadje Malung, niet ver van het startpunt van onze rondrit. We beseffen dat het wel eens een heel korte nacht kan worden: de zon schijnt uitbundig. Op de langste dag verzamelen zich honderden mensen op de gammelgård,

Een *orkestje* begeleidt de volksliederen, die de honderden dansende toeschouwers rond de *meiboom* enthousiast meezingen

film over een natuurramp in 1997, toen een ongekend hevig onweer het gebied op z'n kop zette. Uit de bergen werden toen rotsblokken losgerukt en verderop neergekwakt.

Kudde rendieren

Idre is de meest zuidelijke plaats waar de Sami met hun rendierkudden leven. Het zijn de oorspronkelijke bewoners van Noord-Zweden, ook wel Lappen genoemd. Als we op de camping in het resort Idre Fjäll aankomen, zien we een kleine kudde rendieren voor de stuga's langs rennen. In het gehucht Storsäteren, vlak bij de Noorse grens, runt het Sami-echtpaar Peter en Helena

een groot deel van hen in traditionele klederdracht. Met de traditionele cake en koekjes met koffie zoeken we een plekje op het terrein. Stoere mannen staan klaar om de met bloemen en bladeren versierde meiboom omhoog te hijsen. Dat gebeurt met speciale stokken, waarmee met tussenpozen onder leiding van een soort bevelvoerder de meiboom onder luid gejuich omhoog wordt geduwd. Een orkestje begeleidt de volksliederen, die de honderden dansende toeschouwers rond de meiboom enthousiast meezingen. Wat een feest! Een passende afsluiting van een eneroverende tocht door het hart van Zweden. 🚐

Websites

www.visitdalarna.se
www.sverigesnationalparker.selfulufjallet
www.falugruva.se
www.bjorn-vildmark.com
www.orsarovdjurspark.se
www.renbiten.se

Overnachten

Tyngsjö Vildmark Camping, Äppelbo
www.tyngsjovildmark.com
 Nordic Lugnets Camping, Falun 51737
 Camping Leksand Resort, Leksand
www.leksandresort.se
 Mora Camping, Mora 56702
 Parking bij Orsa Camping, Orsa 70094
 Särna Camping, Särna 67068
 Yttermalungs Camping, Malung
www.yttermalungscamping.nl

De sitecodes verwijzen naar locaties op Campercontact.com

